

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Vår ref.: 2024/8386-13

Deres ref.: 202303971-8

Dato: 15.04.2024

Øvre Eiker kommune - Eiker transformatorstasjon - Konesjonssøknad - Uttalelse til høring

Vi viser til brev av 20. februar 2024 om høring av konesjonssøknad for Eiker transformatorstasjon. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har mottatt konesjonssøknad etter energiloven fra Statnett SF og Glitre Nett for å bygge en ny transformatorstasjon for å erstatte Flesaker transformatorstasjon i Øvre Eiker kommune. Den nye stasjonen er planlagt nordvest for Fiskumvannet, og krever et samlet inngjerdet areal på 116 000 m². Eiker transformatorstasjon er planlagt 2,5 kilometer fra Flesaker transformatorstasjon, og det vil kreve at ledningstraseene må legges om inn til ny stasjon.

Tiltaket er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet, forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern og prosessmyndighet etter vannforskriften. Buskerud fylkeskommune har følgende merknader til varselet:

Vannmiljø og regionale vannforvaltningsplaner

Regional plan for vannforvaltning i Innlandet og Viken vannregion 2022-2027, med tilhørende planretningslinjer, legger føringer for forvaltningen av vannet vårt. Vannet er delt inn i vannforekomster med konkrete miljømål fastsatt i vannforvaltningsplanen, i tråd med Vannforskriftens §§ 4-7. Det generelle målet er at alle vannforekomstene minst skal ha god økologisk og kjemisk tilstand, at dagens tilstand ikke skal forringes og, dersom tilstanden er dårligere enn god tilstand, skal det gjøres tiltak for å forbedre tilstanden.

Det beskrives i konesjonssøknaden en mulighet for at det under anleggsarbeidet kan forekomme midlertidig forhøyning av nitrogennivået i vannforekomsten Dørja øvre (vann-nett id 012-2389-R). Vannforekomsten er i dag registrert med svært gode nitrogenverdier. Man må være oppmerksom på at denne vannforekomsten, etter sammenkobling med vannforekomsten Kolbergbekken (id 012-2146-R), utgjør vannforekomst Dørja nedre (id 012-29-R) som drenerer til Fiskumvannet (id 012-542-1-L). Alle sistnevnte vannforekomster har moderat økologisk tilstand bl.a. som en følge av høye nitrogenverdier. En midlertidig forhøyning av nitrogenverdiene i Dørja øvre vil dermed kunne påvirke flere vannforekomster

KULTUR kulturarv

Postadresse: Postboks 3563, 3007 DRAMMEN
Besøksadresse: Hauges gate 89, 3019 Drammen
Telefon:

E-post: post@bfk.no
Internett: www.bfk.no
Org.nr.: 930580260

nedstrøms som allerede er belastet med nitrogen. Det er meget viktig at vannmiljø vektlegges under både detaljplanlegging og gjennomføring for å hindre at tiltaket kommer i konflikt med vannforskriftens miljømål. Hvis det er fare for at tiltaket får konsekvenser for måloppnåelsen, jfr vannforskriften §4, må tiltaket vurderes opp mot forskriftens §12 (ny aktivitet eller nye inngrep).

Samferdsel

I konsesjonssøknaden står det at det stedvis kan bli nødvendig med noe graving og tilrettelegging for å muliggjøre terrengtransporten. Dette antas å ikke berøre fylkesvegen eller sideområdene til fylkesvegen. Dersom det i motsatt fall viser seg å være behov for graving nærmere vegen enn 3 meter fra vegkant må det sendes søknad til Buskerud fylkeskommune. Søknad om gravetillatelse må sendes til gravemelding@bfk.no

Ved arbeid på eller ved fylkesveg, må det søkes om dette. Det er Statens vegvesen som behandler søknader om arbeidsvarsling for Buskerud fylkeskommune. Skjema for arbeidsvarsling og informasjon om innsending finner du her: [Tillatelse til å arbeide på fylkesvei \(Arbeidsvarsling\) - Buskerud fylkeskommune \(bfk.no\)](#)

Videre står det at det er behov for at utstyr og varer til byggingen unntaksvis må bli transportert via fv. 2758, private gårdsveger og Løkenvegen. Det er ikke oppgitt trafikkmengde eller omfang av bruken av gårdsveger fra fylkesveg 2758, men fylkeskommunen tolker det slik at omfanget vil være minimalt. Dersom det på et tidspunkt viser seg at disse avkjøringene/adkomstene fra fylkesvegen må benyttes i større grad vil det være nødvendig å søke om midlertidig anleggsavkjørsel til Buskerud fylkeskommune.

Vi registrerer at Statnett vil søke berørte eiere om tillatelse til kryssing av eller nærføring med eksisterende veier i henhold til forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg.

Nyere tids kulturminner

NVE ber om en vurdering av tiltaket på den eldre transformatorstasjonen Flesaker stasjon. Flesaker stasjon står på NVEs liste over statlige listeførte kulturminner – og er registrert som et kulturminne med høy nasjonal verdi. Det er også et registrert et KULA område nord-øst for det planlagte tiltaket, området er registrert i kulturmiljødatabasen Askeladden og har ID-nummer: KUL K481 – Aker – Smørgrav – Berg.

Tiltaket berører Flesaker kraftstasjon direkte. Det planlegges å fjerne deler av kraftledningene som fører ned til stasjonen, og selve stasjonen kan bli stående igjen ubrukt. Fylkeskommunen har ingen kommentarer til fjerningen av noen av kraftledningene, men vil påpeke at det er svært viktig at NVE sørger for videre eller ny bruk av Flesaker kraftstasjon slik at den ikke blir stående til forfall. Det er opp til NVE å ivareta dette kulturminnet på best mulig måte ettersom det har høy nasjonal verdi.

Når det gjelder påvirkningen på KULA området vil det planlagte tiltaket ha en potensiell negativ visuell påvirkning på det kulturhistoriske området. KULA-områder er kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA) og synliggjør hvordan bosettinger, næringer og ferdsel har preget landskapet. Viktige faser og hendelser i historien, historiske strukturer og ulike etniske og sosiale gruppers bruk av landskapet har satt sine spor. Disse områdene er av stor regional og nasjonal interesse, og det er viktig å hensynta tiltakets påvirkning på disse områdene i den videre planleggingen.

Automatisk fredete kulturminner - arkeologi

Det har vært dialog og korrespondanse med Statnett i saken siden 2021. Viken fylkeskommune gjennomførte arkeologiske registreringer i område for ny transformatorstasjon med adkomst, høsten 2023. Et nærliggende areal mot øst ble arkeologisk registrert i 2021. Undersøkelsesplikten etter kulturminneloven §9 er oppfylt for disse områdene og det ble ikke påvist automatisk fredete kulturminner her.

Konsesjonssøknaden på høring omfatter i tillegg til selve transformatorstasjonen med ny adkomstvei også en rekke andre midlertidige og permanente tiltak. Dette er tiltak som ikke tidligere har vært vurdert av kulturminneforvaltningen. Det legges opp til permanent ombygging av ledningstrasé, samt rivning av eksisterende ledningstrasé, permanente og midlertidige anleggsveier, og ulike typer av rigg-, deponi- og anleggsområder. For hoveddelen av de nye omtalte tiltakene, er ikke undersøkelsesplikten etter kulturminneloven §9 oppfylt.

Det er ikke kjent automatisk fredete kulturminner innenfor området for nye ledningstraséer og der eksisterende trasé skal rives, samt innenfor områder til midlertidige og permanente tiltak vist på høringskart. Anomalier på lidar-kart, kjente funn i nærområdet og de topografiske forhold tilsier at det er potensial for å gjøre funn av automatisk fredete kulturminner her, både i utmark og under dyrket mark. Det vil derfor være behov for å gjennomføre supplerende arkeologiske registreringer. Kravet er hjemlet i kulturminneloven § 9. Utgifter til slik granskning må dekkes av tiltakshaver jfr. kulturminnelovens § 10. For mer utfyllende informasjon henvises til eget brev med krav om supplerende arkeologisk registrering, vedlagt.

Dialog om supplerende arkeologiske registreringer

På grunn av ufullstendig oppfylting av undersøkelsesplikten etter kulturminneloven §9 for tiltakene i konsesjonssøknaden utover selve transformatorstasjonen med adkomst, ba fylkeskommunen NVE i e-post av 22.03.2024 om utsatt høringsfrist for fagområdet arkeologi i saken. Fra fylkeskommunens side var det ønskelig med utvidet høringsfrist til etter gjennomføring av arkeologisk registrering for en endelig uttalelse til konsesjonssøknaden. Dette er i tråd med Riksantikvarens veileder for konsesjonssaker innenfor energifeltet.

Det ble gjennomført et dialogmøte på Teams den 25.03.2024 med deltakere fra NVE, Statnett og fylkeskommunen. NVE ønsket ikke å gi fylkeskommunen utsatt frist i saken. Det ble argumentert med at nøyaktig arealbeslag vil bli detaljert gjennom utarbeiding av videre MTA-planer (miljø-, transport- og anleggsplan). NVE viser til at dette er praksis i andre, tilsvarende

saker. Fylkeskommunen mener dette prinsipielt er svært uheldig. På nåværende tidspunkt har vi ikke grunnlag for å si oss enig i arealbruken i områdene som ikke er undersøkt ihht kulturminneloven § 8 og 9. Det er dermed ikke mulig å uttale seg til helheten, og til prosjektets samlede virkning på automatisk fredete kulturminner.

I denne saken vil vi likevel følge NVEs anbefaling og gjennomføre supplerende arkeologisk registrering i forkant av godkjenning av MTP-plan (er). Det har vært dialog med Viken fylkeskommune i saken siden 2021, og selv om det er et tydelig potensial for funn av automatisk fredete kulturminner, ser vi det ikke som sannsynlig at vi vil påtreffe kulturminner med så høy verdi at nye funn vil endre dette prosjektet i vesentlig grad. I andre områder kan vår vurdering blir en annen, f.eks. i områder med potensial for bergkunst eller tilsvarende kulturminnetyper som vanskelig kan frigis.

Vi kan allikevel ikke forskuttere at påviste automatisk fredete kulturminner uten videre kan dispenseres for. Det må, spesielt i forbindelse med konflikt med midlertidige tiltak som områder for terrengtransport eller lignende, påregnes å flytte/justere plasseringen av tiltakene.

Fylkeskommunen mottok digitale filer over planlagte tiltak utover transformatorstasjon og adkomstvei fra Statnett, den 5.04.2024. Vi vil detaljere en arkeologisk registrering med et samlet budsjett når Statnett har bestemt omfanget av alt berørt areal i dyrket mark og skog som f.eks. anleggsbelter/areal for terrengtransport og masteplassering, dvs. det fullstendige tiltaksområdet, jmf. vedlagt brev med krav om supplerende arkeologiske registreringer.

Resultater fra arkeologisk registrering i 2023

Viken fylkeskommune gjennomførte arkeologiske registreringer i område for ny transformatorstasjon med adkomst, høsten 2023, se vedlagt rapport. Det ble ikke gjort funn av automatisk fredete kulturminner innenfor tiltaksområdet, men det ble funnet flere nyere tids kulturminner. Innenfor, eller tett på tiltaksområdet, ble det funnet tufter etter to husmannsplasser og tre kullmiler. Kulturminnene er innlagt i Riksantikvarens kulturminnedatabase med vernestatusen *ikke fredet*. Nyere tids kulturminner med vernestatusen *ikke fredet* har ikke et automatisk, juridisk vern.

Det har lagt to husmannsplasser innenfor tiltaksområdet, Henriks plass og Skjelbreidplassen (ID 316778 og ID 316762), og det ble funnet tufter fra disse. Begge er skiltet av Eiker Historielag med QR-kode til historiewiki.no hvor det står mer informasjon om plassene. Husmannsplassene kan ha lokalhistorisk verdi. Kommunen er ansvarlig forvalter av kulturminner fra nyere tid med lokal verdi.

Endelig faktura for feltarbeidet høsten 2023 vil bli sendt separat fra seksjon for kulturarv ved Buskerud fylkeskommune.

Vi gjør oppmerksom på at det allikevel kan finnes arkeologiske kulturminner i området, selv om det er arkeologisk registrert. Alle spor etter menneskelig aktivitet eldre enn 1537 e.Kr. er

automatisk fredet, jf. kulturminneloven § 4. For å ivareta meldeplikten etter kulturminneloven §8 vil vi anbefale at følgende tekst tas inn i de kommende MTA-planene;

«Dersom man under anleggsarbeid eller tilsvarende støter på automatisk fredete kulturminner, eksempelvis i form av helleristninger, brent leire, keramikk, flint, groper med trekull, brent stein, slagg etter jernfremstilling etc., skal arbeidet straks stanses i den utstrekning det berører kulturminnet eller dets sikringszone på 5 meter. Rette myndighet, Viken fylkeskommune, skal straks varsles i henhold til kulturminneloven §8, 2. ledd.»

Vennlig hilsen

Kari Charlotte Larsen
Seksjonsleder

Anne Herstad
Rådgiver arkeologi

Dokumentet er elektronisk godkjent

Saksbehandler nyere tids kulturminner: Silje Helland Økland
Saksbehandler vannmiljø: Håkon Bergø
Saksbehandler samferdsel: Henriette Foss De Gala
Saksbehandler arkeologi: Anne Herstad

Vedlegg

- 1 Arkeologisk rapport Eiker trafo
- 2 Krav om supplerende arkeologisk registrering

Kopi til:

ØVRE EIKER KOMMUNE
STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN
STATNETT